

Suomen Kirjasäätiön hallituksen puheenjohtajan Minna Castrénin puhe Finlandia-palkintojenjakotilaisuudessa 29.11.2017

Arvoisa juhlaväki, hyvät kirjailijat ja kirjallisuuden ystävät,

Ärade gäster, bästa författare och bokvänner,

Helsingin Sanomat teki hiljattain jutun jossa pohdittiin taiteen tehtäviä, mahdollisuuksia ja tulevaisuutta. Neljältä kuulttuuriorganisaation johtajalta kysyttiin onko Suomen taide ja kulttuuri uhattuna ja jos on, mitä asialle pitäisi tehdä? Kirjallisuuden edustajaa ei jutussa haastateltu, niinpä kysymykset jäivät mietityttämään.

Juhlavuotta viettävässä Suomessa kysymys kirjallisuuden tehtävästä johtaa ajatukset historiaan ja yhteiskuntaan. Suomea ei olisi ilman kirjallisuutta, ei ainakaan sellaisena kuin me sen tunnemme. Käsitksemme historiastamme ja yhteiskunnastamme perustuu kirjoihin. Kirjallisuus kuitenkin puhuttelee lukijaa nimenomaan yksilönä. Kirjallisuus auttaa käsittämään maailmaa ja elämää. Se ehkäisee henkistä näivettymistä ja masennusta. Mitä hullummaksi, sekavammaksi ja vaikeammaksi paikaksi maapallomme muuttuu, sitä enemmän tarvitsemme kirjallisuutta. Kirjallisuus osallistaa, yhdistää, voimaannuttaa ja vapauttaa. Se on vastavoima yksinäisyydelle, osattomuudelle ja syrjäytymiselle. Kirjallisuus on inhimillisesti välttämätöntä. Se antaa ajatuksillemme ja tunteillemme sanat. Ilman sitä olisimme hukassa.

Entä ne uhat? Helsingin Kirjamessujen avajaisissa armoitettu purevan huumorin mestari Sinikka Nopola maalasi puheessaan tulevaisuuden vision, jossa ilmastonmuutos on siirtänyt Suomen pääkaupungin Helsingistä Tampereelle. Väestön ikääntyminen ja lukuharrastuksen hiipuminen ovat johtaneet siihen, että hupenevista kirjakaupoista ja kirjastoista on tehty uurnaholvistoja, joissa lähinnä vain iäkkäät naiset käyvät muistelemassa läheisiään ja lapsuutensa kirjasuosikkeja.

Nopola pelottelee meitä herkullisesti. Vaikka kirjallisuutemme kukoistaa kahdella kielellä kaikilla rintamilla, lukuinnostuksen yleinen väheneminen on todellinen uhka. Suomalaisen kirjallisen lahjakkuuden katoamista en pelkää. Kirjallisuutta ei ole ilman kirjailijaa, mutta ei myöskään ilman lukijaa.

Lukemisen muodot, lukijoiden ja kirjojen ostajien tavat, toiveet ja tarpeet muuttuvat. Alan on muututtava sen mukana. Muutos on tässä oikeasti mahdollisuus. Meidän on yhdessä kehitettävä uusia, toimivia tapoja innostaa, palvella ja puhutella lukijoita, olevia ja tulevia. Uskon että pystymme siihen. Luottamukseni perustuu antaumukseen jolla kirjallisuuden luovat voimat ja kirja-alan asialleen omistautuneet, intohimoiset ja peräänantamattomat ihmiset työskentelevät. Kyse on välttämättömyydestä: elämä ilman kirjallisuutta olisi teeskentelyä.

Lupaani kiireisiä aikoja tulevaisuuden kaupunkisuunnittelijoille. Mielessäni siintää näky jossa uurnaholvistojen lisäksi he saavat etsiä paikkoja kirjallisuuden ja lukemisen uusille pyhäköille...

Å Finska Bokstiftelsens vägnar önskar jag er alla hjärtligt välkomna till utdelningen av facklitteraturens, barn och ungdomslitteraturens och skönlitteraturens Finlandia-priser. Värde av varje pris är 30 000 euro.

Kirjasäätiön nimittämät esivalintaraadit ovat valikoineet kilpailuun lähetetyistä vuoden uutuusteoksista kuuden ehdokkaan ehdokaslistat jotka julkistettiin marraskuun ensimmäisellä viikolla. Tietokirjallisuuden Finlandia-raadissa työskentelivät viestintäpäällikkö Johanna Kurkikangas, yrittäjä, toimittaja Reetta Rätty ja puheenjohtajana viestintäyrittäjä, tietokirjailija Harri Saukkomaa.

Lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-raadin muodostivat graafinen suunnittelija Ilona Ilottu, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja Tommi Laitio ja puheenjohtajana toimi kirjastovirkailija Keth Strömdahl.

Kaunokirjallisuuden raatiin kuuluivat tuottaja Heidi Backström, entinen kirjakaupan päällikkö Eva Uggla ja puheenjohtajana toimi kulttuuritoimittaja Aleksis Salusjärvi.

Finlandia-ehdokkuus on merkittävä tunnustus, ja ehdokaslistat herättävät joka vuosi keskustelua ja suuria tunteita. Hyvä niin, asia on tärkeä. Raadit tekevät valintansa omien lukukokemustensa, arvioidensa, keskinäisten keskusteluidensa ja yhteisesti muodostuneen näkemyksensä perusteella. Prosessi on aina haastava ja ainutlaatuinen. Syntynyt ehdokaslista on juuri tämän raadin vuoden sadosta seuloma kuusikko. Kiitokset raadeille vastuullisesti ja pelotta tehdystä työstä. Suuret onnittelut ehdokaskirjojen tekijöille ja kustantajille.

Sosiaalisen median merkitys kirjallisuudesta käytävän keskustelun foorumina kasvaa kasvamistaan. Säätiö pestasi ensimmäistä kertaa joukon sosiaalisen median sanankäyttäjiä ja kirjanystäviä Finlandia-lähettiläiksi edistämään lukijoiden innostusta tutustua ehdokaskirjoihin ja keskustella lukukokemuksistaan. Kiitämme lähettiläitä heidän aktiivisuudestaan.

Raatien valitsemien ehdokkaiden joukosta lukijat ympäri Suomen saivat äänestää omat suosikkinsa. Tulokset julkistettiin maanantaina. Lukijäänestyksen voittajateokset näytetään pian alkavassa esityksessä. Onnittelut näiden kirjojen tekijöille ja kiitokset kaikille äänestykseen osallistuneille.

Idag firar vi den finska litteraturen. Länge leve litteraturen, författarna och läsarna!